

Izhaja vsak četrtek
za velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOŠPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 8.

V Mariboru, dne 19. februarja 1903.

Tečaj XXXVII.

Mariborska slovenska posojilnica.

Prihodnjo nedeljo, dne 22. februarja, bo imela mariborska slovenska posojilnica letošnji občni zbor. Vsakdo rad prizna, da si je stekla ta posojilnica v teku svojega obstanka v narodnostnem in narodnogospodarskem oziru za Maribor in predvsem za mariborsko okolico neprecenljivih zaslug. V narodnogospodarskem oziru, ker je postavila slovenski življenj v mestu in njegovi okolici na lastne noge ter mu bila vedno na razpolago, da mu ni trebalo iskati pri nasprotnikih gnotne pomoči; v narodnem oziru, ker je podpirala z radodarno roko različne ustanovitve, ki so slovenskemu ljudstvu v korist, osobito pa, ker mu je sezidala Narodni dom, središče in ognjišče narodnega pokreta za mesto in okolico. Kar se tiče Narod. doma, vemo, da mnogi s stavbo v sedanji obliki in ureji niso bili zadovoljni. Tudi naš list je svoječasnó o tej točki prostodušno izrekel svoje mnenje. A sedaj, ko se ne da nič več spremeniti, bilo bi odveč, izgubljeni o tem še nadaljnjih besed. Sedaj mora biti naloga vsakega pametnega in treznomislečega moža, da skrbi ali vsaj ne ovira procvita mariborske slovenske posojilnice, ki je lastnica Narodnega doma, in da bo Narodni dom slovenskemu ljudstvu v korist in blagor. Kajti to mora vsakdo hvaležno priznati, da se je slovensko družabno in društveno življenje v Mariboru in okolici visoko povzdignilo, odkar so nam odprti krasni prostori ponosnega Narodnega doma.

Mariborska slovenska posojilnica je Slovence iz mesta in okolice gospodarski osamosvojila in jim sezidala za njih družabno in društveno gibanje potrebno poslopje. Toda želeli bi bilo, da stori posojilnica sedaj še korak naprej. Kakor je posojilnica v Celju, in zadnji čas tudi v Ptuj, prevzela skrb za napredek Slovencev v imenovanih mestih ne samo v denarnem, ampak na celem narodnogospodarskem polju, tako naj začne delovati tudi posojilnica v Mariboru. V Celju imajo Slovenci že mnogo trgovin in tudi v vseh strokah svoje obrtnike, ki imajo prodajalne in delavnice v slovenskih hišah. Vse to se je doseglo z modro skrbjo in dobrohotnim posredovanjem ondotne posojilnice. Enako vzorno navdušenje za vsestransko narodnogospodarsko organizacijo naj prevzame tudi načelstvo naše posojilnice! Vemo, da načelstvo po pravilih v to ni primorano. Za tako delovanje bi tudi suhoparne črke šablonskih pravil nič ne pomagale, za tako delovanje je treba požrtvovalnega navdušenja in čiste ljubezni do narodne stvari. Da bi se v tem oziru res začelo kmalu tudi v Mariboru novo življenje resnega delovanja, ta rodoljubna želja nam je narekovala sedaj pred letošnjim občnim zborom mariborske slovenske posojilnice današnje besede.

Ali bo vojska?

V Ljubljani so dobili nekateri kovači vprašanje, koliko konj bi zamogli podkovati v najkrajšem času. Tudi cenilci konj so že

določeni. — Iz Budimpešte pa se poroča, da so ubili v petek tamošnji rezervni častniki povelje, naj bodo pripravljani. Listi pravijo, da se je to zgodilo radi tega, da bi v slučaju mobilizacije lahko tekom 24 ur prišli k svojim polkom. — Organizacija makedonskih ustaških čet, ki se je pričela pred nekaj leti, je, kakor poročajo ruski listi, danes že popolnoma dovršena. Ustaške čete so danes organizirane že v vseh okrajih Makedonije in njih število znaša nad 800 čet. Vsaka teh čet šteje najmanj osem oseb in na njih čelu so večinoma učitelji. Orožje se vtihotaplja večinoma le po noči. Ko se zmračí, tskrat se Turki zapró v svoje hiše in nastopi čas za ustaše. Ob bolgarski meji stražijo turški vojaki le čez dan, po noči pa se zaprejo v svoje vtrdbe in takrat vtihotapijo ustaši vse polno orožja. V Makedoniji torej vre in vre in danes ni več dvoma, da v spomladi tudi popolnoma zavre. Kakor poročajo dunajski listi, predložita Avstrija in Rusija še pred koncem tega meseca Turčiji načrt reform ali preosnov. Ali s tem načrtom reform Makedonci ne bodo zadovoljni, kajti oni zahtevajo za Makedonijo popolno samoupravo, o kateri pa v načrtu reform, katerega predložita Avstrija in Rusija Turčiji, ni govora. Ako sprejme Turčija omenjeni načrt reform in se ga loti tudi dejanski izvrševati, potem se Avstrija in Rusija ne bodeta ganili, tako pravijo namreč dunajski listi, in prepustita Makedoncem, ako bi si hoteli sami izvojevati samostalnost svoje dežele.

Listek.

Spodnji in Gornji.

Povest iz kmečkega življenja — Prevel I. Vuk.

(Dalje.)

»Ha, ha!« se je grenko nasmejal. »Koga pa bom videl? Sedanj Marico, katero sem zapustil kot dekle, potem pa jo bom našel kot ženo »Razbijačevó«. — Bog te obvaruj, Marica!«

IV.

Marica, dasiravno obljubljena drugemu, ni mogla pozabiti Jurija. Upala je, da bo prišel vsaj po slovo in v ta namen je povila lep šopek iz belih in rudečih rož. Bela zvestoba, rudeča ljubezen. Mesec je razsvitljeval okolico, pa

Ona je čakala
Sama doma.

Na vasi so ukali novinci in se poslavljalí. Na zgornjem koncu je vse tiho. Up ji je začel upadati. Ura je že bila najst. Polagoma so utihnili vasovalci in zavladal je mir. Po lepem obledelem licu Marice pa so tekle vroče solze in ji padale v naročje.

»Sedaj šele vem, da ga imam rada, ko ga ni.« In zopet je zaplakala. »Saj me ni ljubil, šepetala je zopet. »Ako bi me ljubil,

bi prišel po slovo in tedaj bi zvedel, da ne bom Leopoldova. Zavrgel me je, zavrgel. Oh, zakaj sem ga morala poznati!«

»Ne, ne!« začela je zopet tiho šepetati. »Ne upa si, oče ga je zavrnil. Ne bo me pozabil, ne. Vsakokrat me je pogledal tako lepo, ko me je srečal, ali jaz sem se mu skrivala... Pozno je že... treba bode iti počivat.«

In začela se je spravljati. Molila še ni... Pa kako to! Nič ne more danes zbrano moliti. Vedno se ji mešajo v molitev besede pesmi, katero so danes fantje toliko prepevali. In začela je na tihem sama peti:

Nocoj, pa oh nocoj,
Ko mesec svetil bo,
Bo k meni ljubi moj
Prišel jemal slovo.

Nežno, tiho je zvenel njen glasek in ljubko se je smehljala. Potem pa še enkrat odprla okno in vzdihnila: »Mesec že sveti, ali ljubega še ni!« Nato zapre okno in leže k počitku. Kmalu zaspí in sanja se ji, da je pod njeno okno prišel Jurij in jo prosil za cvetlico. Pravil ji je o svoji ljubezni, kako jo ima rad, in da naj bo trdna, da se bo vse dobro izteklo. Potem globoko vzdihne, gotovo se revici sanja, da ji je zadnjikrat stisnil roko in odšel. Zjutraj, ko je sprevidela, da so bile te lepe sanje le laž, postala je za-

lostnejša. Ali znala se je premagovati. Niti očetu se ni pokazala, temveč se delala veselo, smejala se, dasi je bil jok bližje, kakor pa smeh.

Kakor omenjeno, je bila Marica tudi trmoglava; imela je svojo trmico, a bila je vendar poslušen otrok. Vedela je, da spravi njena močitev z Jurijem vso vas po koncu. Sklenila ga je torej pozabiti, saj čas celi srčne rane, posebno pa med prostim ljudstvom. Tudi oče se ji je smilil, da ne bi mu zanesli rudečega petelina na streho. Tako je bila v zadregi, ne vedoč, na katero stran naj se nagne. Ona pač ni slutila, da je cela snubitev in ženitev osnovana na podlagi maščevanja nad Jurijem. Vrh tega je bila pa še bogata in Polde dobi ob enem bogato ženo in se s tem maščuje nad »Gornjimi«. Pri njem so veljale besede, kakor tudi še pri mnogo drugih, češ:

Prav'jo: bogata bo,
Pojd'no le klicat jo,
Ko bi denar ne bil,
Bi jo pustil.

Ko je župan svoji hčeri povedal, da je dal Leopoldovemu očetu besedo, da vzame Leopolda za svojega zeta, prestraši se deklica v dno srca. In ker ni rekla ne »da«, ne »ne«, si je mislil oče, da je hči s kup-

Naša gospod. organizacija.

Po drugih deželah, pri drugih narodih, se lahko reče oziroma se bo lahko kmalo reklo, da imajo že popolno gospodarsko organizacijo. Že se vidijo njene koristi. In pri nas? Pričeli smo z organizacijo, in zdaj se pa prepiramo, ali naj nemo in pri tem ostanemo, kar imamo ter s tem našemu kmetu pokažemo, da se mu po našem mnenju še dosti dobro godi, da torej ni treba za njegov blagor nič več storiti, kakor k večjemu v volilnih časih kak političen shod privediti, — ali pa da naj nadaljujemo, dokler ni naš vrli kmet organiziran kakor drugod.

Ne mirujmo, ne nehajmo, delajmo, četudi se vsi oni stanovi, ki ob kmeta živijo, pa nočejo, da bi postal sam svoj gospod, na glavo postavijo. Če že mora kmet res vse rediti, pa se naj tudi sam do sitega naje — ker to ni človeško, da znosi kmet gospodi, meščanom svoj beli kruh, doma pa sam, žena in otroci črne skorje glodajo.

Prvo, kar je potrebno, je, da so osnuje vsaj v vsaki fari, pa tudi v vsaki večji občini posojilnica Rajfajzenovka; — seveda ako se tam le najdejo za vodstvo sposobni in zanesljivi možje. Kdor vidi dalje, ko preko domačega praga, pač ne dvomi več, da je tem pravim kmečkim bankam namenjena naloga, biti kmetu rešiteljica in vodnica. Seveda, nekaterim krogom to ne diši, zato je pa treba, da se ganejo vsi pravi ljubitelji slovenskega kmeta in, da se ganejo kmetje sami.

»Zveza slovenskih posojilnic« v Celju vsaki hip redno zatrjuje, da rada snuje take posojilnice, »Gospodarska zveza« v Ljubljani jih pa itak že snuje, obrnimo se na eno ali drugo, da nam ustanovi v domači fari, v domači občini domačo posojilnico. Stroški so jako malenkostni, glede davkov in kolekov daje postava velike olajšave in če ni vedno denarja, ga mora pač tista zveza preskrbeti, ako ga je pa preveč, mora zopet zveza skrbeti, da se naloži, če ne z velikim dobičkom, pa vsaj brez zgube drugod.

Nikdar pa ne smemo pozabiti, da smo Slovenci, da se torej ne smemo na škodo svojega naroda nikdar bratiti z našimi narodnimi nasprotniki, — v gospodarskem oziru, ki je vendar najvažnejši, pa že celo ne. Če se vežemo na gospodarskem polju z Nemci itd. — nam preti zopet ona nevarnost, iz katere so nas rešili osnovatelji naših prvih posojilnic. Na Koroškem, žalibog, se v tem oziru zelo greši; snujejo se slovenske posojilnice, ki se pa dajo zapeljati v nemško zvezo. Neugodne razmere pri celjski »Zvezi«,

čijo zadovoljna ter da je vse v najboljšem redu.

Marica pa je v resnici dvomila, ali je dolžna v tej reči slediti četrti božji zapovedi in ubogati očeta. Ni dovolila, da bi bila kedaj z njim sama, ter se tudi ni nikjer kazala, da je njegova zaročenka. On pa se za to ni brigal. Imel je županovo besedo in to mu je bilo dovolj.

V drugih krajih bi se kaj takemu réklo, da je to grda kupčija in krutost starišev, med prostim ljudstvom pa — žalibog — ni nič novega.

Čim bolj je Marica premišljevala o tem, tem bolj se ji je zdela zveza z Leopoldom nemogoča. Njej je bilo sicer vse jedno, ali je žena tega ali onega, ali če se je spomnila Jurija, sprevidela je, da bi bila z Leopoldom nesrečna. Spominja se, kako je šel enkrat »Razbijač« ob njeni strani z očetom, kot bi imel že kako pravico do nje. In ko jo je zagledal Jurij, se je obrnil in odšel na drugo stran, da je ne bi srečal. In to jo je zadelo v dno srca; čutila je, da je bilo to molčeče očitjanje — in sedaj so se ji odprle oči —

»Ne! Nikoli!« zakliče ji nek skriven glas v prsih.

Kako naj spolni ta sklep? Ko bi mogla sedaj Juriju povedati, da ostane samo njegova. Rada bi mu potožila svojo nesrečo, da bi ji

ki ni centrala posojilnic, pri kateri tedaj ni mogoče vložiti denarja, pa tudi ga ne dobiti ob času potrebe, so koroške Slovence privedle do sklepa, s svojimi posojilnicami pridružiti se nemški kons. centrali v Celovcu.

To dejstvo je znano. A kljub temu še nas vpraša velemodra »Zadruga« g. Lapajeta, zakaj da priporočamo slovenskim posojilnicam in drugim zadrugam, da se naj pridružijo »Gospodar. zvezi«! Pravijo, da je »Zadruga« glasilo celjske »Zveze«, torej bi morala biti strokoven list; strokovni listi se pa brigajo le za svojo stroko in se ne smejo nikdar dati speljati v kontroverze s političnimi listi in ne smejo nikdar odpreti predalov političnim nazorom kake stranke, kake osebe, in če bi bila ta oseba slučajno sam gospod urednik. Seveda ne sme strokoven list nikdar krivih pojmov razširjati, posebno o svoji stroki ne, kakor smo to čitali v »Zadrugi«, ki pravi, da pri nas pravih Rajfajzenovih posojilnic splošno ni, ker take ne smejo imeti deležev. Vsak posojilničar pa mora vedeti iz zgodovine posojilnic, da se je tudi v Rajfajzenov sistem sprejel delež; nadalje si v eni in isti številki ne sme oporekati, torej ne sme na drugi strani trditi, Rajfajzenove posojilnice ne smejo nič darovati v koristne svrhe, na zadnji strani pa temu oporekati.

Pa brez zamere — in delajmo — organizujmo! s k i.

Državni zbor.

Dunaj, 12. februarja 1903.

Nova vojna postava.

Vojni odsek je pritrnil postavnemu načrtu zastran večjega števila vojaških novincev z 18 glasovi proti 14 in pride zakon v pretres poslanske zbornice v torek 17. febr. Vladni privrženci so si pa na vso moč prizadevali, da ni ta vladni predlog bil odklonjen že v odseku. Kajti za predlog so nameravali že od začetka glasovati samo le Poljaki in pa veleposestniki. Druge stranke so se do zadnjega ustavljale. Res je sicer, kar vlada trdi, da je Avstrija glede števila vojakov za drugimi državami precej zaostala. Kajti Nemčija dobiva vsako leto vojaških novincev 280.000, Francoska 258.000, Italija 100.000, Rusija 335.525, Avstro-ogrška pa le 126.000. Nemčija ima nekaj nad 5 milijonov izvežbanih vojakov, ravno toliko Francoska, Italija nad poldrug milijon, Rusija blizu 6 milijonov, Avstro-ogrška nekaj nad 2 milijona. V primeri z naraščanjem našega prebivalstva je tedaj Avstrija glede števila vojakov zaostala v primeri z drugimi drža-

pomagal se zviti iz teh klešč. In ako je Jurij jo pozabil, potem nima upanja na nobeno rešitev. Kaj potem?

Tako so tekli dnevi; Jurij je bil vojak in Leopold, ki je že bil prost vojaščin, je silil, da se naj okličeta in zvrši poroka.

Sedaj torej ni bilo več nobenega odlaganja; odločen trenutek za celo življenje je prišel.

V silni srčni stiski poda se Marica v nedeljo po službi božji na pokopališče, da pomoli na mamičnem grobu »Očenaš« in ji potoži svoje nadloge. Grob je bil v kotu pri zidu in vrba žalujka ga je obdajala s svojimi dolgimi vejicami. Marica je prinesla cvetlice na grob svoji ljubljani materi. »Oh, ko bi še ona živela«, vzdihne potrto dekle, »bilo bi vse drugače!« Ko je vstala, čutila se je močnejšo in tako je zapustila kraj miru.

Ko pride domov in stopi v sobo, najde svojega očeta z Leopoldovim očetom v razgovoru. Gotovo sta se pogovarjala o prihodnji gostiji. Pozdravi uljudno in poprosi očeta, da pride za trenutek k njej v sobo, kjer mu hoče nekaj važnega povedati. Gospod Marven pa lahko počaka; ako mu pa ni ljubo, pa naj pride pozneje. Stari Marven pa je ostal, ker je župan pred njega postavil steklenico vina, češ, da jo mora izprazniti.

(Konec.)

vami. Kar zadeva nas Slovence in Hrvate, bi morebiti naši državni poslanci pritrtili vladnemu predlogu zastran pomnožitve vojakov, ako bi nam vlada bila kolikor toliko pravična. Toda zadnji čas smo doživeli čudne prikazni, iz katerih sklepamo, da je vlada popolnoma v nemško-narodnem taboru. Brez dovoljenja nemške stranke si ne upa vlada nam ničesar dati, nemške stranke so nam pa vedno strupene in nasprotne. »Slovanska zveza, h kateri pripadajo katoliško-slovenski poslanci na Štajerskem, Kranjskem in Primorju, potem Hrvati v Dalmaciji in katoliški Rusini ter katoliški Čehi, se je večkrat o tej zadevi posvetovala, kako naj v vojnem odseku glasujejo naši zastopniki. Sklenilo se je slednjic po večini glasov, da glasujejo proti temu vladnemu načrtu. Manjšina »Slovanske zveze« tudi ni bila za to, da naj bi naši poslanci glasovali za vojni predlog, ampak naj bi se samo zdržali glasovanja. Vlada in njeni privrženci so naše poslance silno obdelavali in strašili, če ne glasujejo za povikšanje vojakov. Toda ves vladni trud je bil zastoj. Slovenska člana vojnega odseka dr. Ploj in Pogačnik sta se držala sklepa »Slov. zveze« in glasovala proti vladi. Vprašanje je sedaj seveda to, ali bo vladni predlog sprejet tudi v poslanski zbornici. Večkrat se je že namreč pripetilo, da so se sklepi, storjeni v odsekih, pozneje v zbornici prevrgli. Glasovanje se bo vršilo v zbornici najbrž v petek, dne 20. februarja.

Sprememba državnih zadolžnic.

Ko se je leta 1867 napravila prva nagodba med Avstrijo in Ogrsko, je imela Avstrija dolga nekaj nad 5000 mil. goldinarjev. Ogrska se je takrat branila prevzeti kakšen del tega dolga, temveč se je le zavezala, da hoče okroglo 29 mil. gl. vsakoletnih obrestij od tega državnega dolga plačevati. Ko je zdaj avstrijski finančni minister sklenil 4²/₁₀ % obresti od državnega dolga znižati, so pa takoj Ogrci zahtevali, da se ima njim prepuštili 1400 mil. gl. tega dolga, da torej finančni minister avstrijski ne bi smel vseh 5 milijard državnih zadolžnic spremeniti v nove državne zadolžnice z znižanimi obrestmi. Ogrci bi na tak način nekaj milijonov profitirali. Proračunski odsek je tej vladni predlogi tudi pritrnil, toda poslanska zbornica je prevrgla ta odsekov sklep in odrekla Ogrom pravico umešavati se v naše avstrijske zadeve. Finančni minister je nameraval obresti od teh državnih zadolžnic znižati še pod 4%. Od več strani se je pa povdarjalo, da bi potem razne dobrodelne ustanove, občine, dežele, cekve itd. trpele preobčutljivo škodo in izgubo. Čeravno je bil torej proračunski odsek sprejel dotični vladni predlog, ga je pa poslanska zbornica odklonila tako, da se bodo 4 2/10 % državne zadolžnice spremenile v zadolžnice s 4% obresti. V nekaterih dneh bo gosposka zbornica temu sklepu pritrnila, cesar bo postavil potrdil in država bo nekaj milijonov kron manj plačevala na obrestih.

Nov poslanski opravilnik.

Izvolil se je odsek, ki šteje 48 članov. Naročeno mu je, naj izdela tak opravilnik, da se bo moglo v poslanski zbornici mirno delati. Vsem strankam se pa že zdaj dozdeva, da iz te moke ne bo pogače. Vsaka stranka si pridržuje pravico, da sme, kadar bi to za potrebno spoznala tudi v prihodnje uganjati obstrukcijo.

Nov tiskovni zakon.

Če je bil dozdej kdo po kakšnem časniku razžaljen na svoji časti, je moral dotični časnik tožiti pred porotno sodnijo, ako je hotel dobiti zadoščenje. Brezštevilne tožbe so pokazale, da so porotniki razsojevali silno enostransko in da se je mnogokrat godila očitna krivica. Če je bil tožnik tistega mišljenja, kakor večina porotnikov, je zmagal, v nasprotnem slučaju se je že pa lahko poprej vedelo, da propade. Mnogokrat se je torej že izrekla želja, da pri tožbah zastran razžaljenja časti v katerem časniku naj sodi navadni sodnik, ker tukaj se pričakuje več